

лица раздаватъ правосъдието въ спорове между външния свѣтъ и задругитѣ. Но слѣдующиятъ, случай показва, каква рѣзка противоположность има по нѣкога между сѣдийскитѣ и народнитѣ възрѣния върху това, що е право въ междусѣмейнитѣ отношения на задругата. Нѣкой си Иото И-въ билъ домакинъ на една пернишка задруга. Огъ приходитѣ, които му внасяла задругата, той купилъ двѣ ниви, и тъй като крѣпостнитѣ актове се правятъ всѣкога на името на домакина, той извадилъ актоветѣ на тия двѣ ниви на свое име. По едно врѣме задругаритѣ усѣтили, че домакинътъ хитрува, и тъй като не могли да се съгласятъ помежду си, рѣшили да се раздѣлятъ. Нашъ Иото се затекълъ въ града и поискалъ отъ гражданското правосъдие да признае, че двѣтѣ ниви били негови собствени. Послѣдвалъ процесъ; подиръ процеса и рѣшение на мировия сидия, който, като видѣлъ, че крѣпостнитѣ актове били на името на Иота, отсѣдилъ, че и нивитѣ сж негови. Иото поискалъ изпълнението на това рѣшение, но намѣрилъ цѣлото село възстанало противъ него, и се принудилъ да се съгласи най-послѣ да влѣзатъ и двѣтѣ ниви въ масата на общия имотъ на задругата. Живиятъ неписанъ обичай възтържествувалъ и въ тоя случай надъ мъртвата буква на писания законъ. *Quid leges sine moribus?* пита стариятъ римски поетъ. Що ти трѣбватъ закони, ако тѣ не сж основани на народнитѣ нрави, на общественитѣ обичаи? Що ти трѣбва сѣдийско правосъдие, ако то, мѣрено съ мѣрилото на народнитѣ нужди, излѣзе въпиеше криво-сѣдие? Може да не е дошло още врѣме да можемъ и ние, съ изискуемата вѣщина, да правимъ закони, съобразни съ народнитѣ правни възрѣния. Но отколѣ е дошло вече, мисля, врѣме, да излѣзатъ и у насъ хора, отъ срѣдата на нашитѣ сѣдии и юристи, които да събиратъ тия възрѣния, да записватъ тия обичаи, и да трупатъ по тоя начинъ материялъ за нашитѣ бждещи законоположения, градиво за нашия бждещъ граждански кодексъ.

IV.

Слѣдъ описанието на българската задруга, неизлишни ще бждатъ, мисля, нѣколко думи върху сгодитѣ и несгодитѣ, които системата на задругитѣ въобще прѣдставлява. Чуж-